
 LIVESTOCK RESEARCH WAGENINGEN UR	Documentcode	FOR-10005
	Datum vrijgave	14-jul-11
	Versie	4
	Printdatum	25-jun-13

Project voorstel/plan Wageningen UR Livestock Research

Projecttitel	WUR advisering voor het plaatsen van diersoorten op de Positieflijst Zoogdieren, incl. evaluatie door stakeholders
Datum voorstel/plan (dd-mmm-jj)	05-mrt-12
Status	Definitief
Contact personen	
Opdrachtgever	EL&I
Contactpersoon opdrachtgever	
Uitvoerende instellingen	Wageningen UR Livestock Research
Startdatum (dd-mmm-jj)	01-mei-12
Einddatum (dd-mmm-jj)	30-sep-12

	Documentcode	FOR-10005
	Datum vrijgave	14-jul-11
	Versie	4
	Printdatum	25-jun-13

1. Inhoudelijke beschrijving

1.1. Aanleiding

In de nieuwe Wet Dieren, die met ingang van 1 januari 2013 van kracht zal worden, is opgenomen, dat het verboden is dieren te houden, die niet behoren tot bij of krachtens Algemene Maatregel van Bestuur aangewezen diersoorten of diercategorieën (Positieflijst). Voor het aanwijzen van deze diersoorten is door Wageningen UR Livestock Research in de afgelopen jaren een systematiek ontwikkeld (van der Wal et al., 2010). De basis van systematiek is dat de natuurlijke gedragsbehoeftes van een diersoort niet mogen leiden tot onaanvaardbare welzijns- en gezondheidsproblemen in een gehouden omgeving.

In een quick scan (van der Wal et al., 2011) is met informatie over het natuurlijke gedrag van diersoorten vermeld op de RDA Positieflijst geëxperimenteerd met de systematiek. Daarbij is in het advies voor al dan niet plaatsing van een diersoort op de positieflijst naast een welzijnsrisico ook rekening gehouden met een ruimterisico en informatierisico. In de voorgestelde systematiek wordt er echter vanuit gegaan dat bij de welzijnsrisicobeoordeling onder gehouden omstandigheden ook informatie over welzijn en gezondheid onder deze omstandigheden zal worden betrokken. Deze informatie wordt momenteel in lopend onderzoek verzameld en beoordeeld.

In deze offerte wordt ingegaan op de wijze waarop de informatie over het natuurlijke gedrag en het welzijn en de gezondheid onder gehouden omstandigheden gebruikt zal worden om tot een integrale welzijnsrisicobeoordeling voor een aantal zoogdiersoorten te komen. In de advisering zal ook rekening worden gehouden met aspecten als domesticatie, gevaar voor de mens en zoonosen. Daarnaast zal worden aangegeven hoe zal worden omgegaan met aspecten als ruimterisico en informatierisico. Uiteindelijk zal dit resulteren in een WUR Advies per diersoort. Dit advies zal vervolgens ter evaluatie worden voorgelegd aan door stakeholders aan te wijzen deskundigen. De evaluatieprocedure wordt ook in deze offerte uitgewerkt.

1.2. Doel

Het maken van de initiële Positieflijst van Zoogdieren, gebaseerd op een transparante systematiek voor het beoordelen van diersoorten en het betrekken van stakeholders bij de beoordeling van gegevens uit de systematiek.

1.3. Resultaten

Voorlopig WUR advies voor plaatsen zoogdiersoorten op Positieflijst en na evaluatie door stakeholder groepen Definitief advies voor de Positieflijst voor Zoogdieren.

1.4. Randvoorwaarden

In dit project zullen alleen diersoorten worden beoordeeld waarvoor voldoende informatie beschikbaar is tot een maximum aantal van 80. Er zal een prioritering worden aangebracht in de te beoordelen diersoorten naar gelang de aantallen gehouden dieren van een soort. Mocht het nodig zijn dat voor meer dan 80 diersoorten een beoordeling wordt gedaan, dan wordt dit tijdig gecommuniceerd.

Voor een betrouwbare evaluatie van de WUR advisering is brede medewerking van stakeholder partijen vereist.

1.5. Activiteiten

Het onderzoek bestaat uit 3 deelactiviteiten:

1. Bepaling voorlopig WUR advies voor de Positieflijst van Zoogdieren

- a. Beschikbare informatie over zoogdieren als gezelschapsdier (reeds uitgevoerd)
 - Uit voorgaande fasen in het project is de volgende informatie beschikbaar, nl.
 - Systematiek om informatie te verzamelen en te beoordelen (van der Wal et al., 2010),
 - QuickScan met informatie over natuurlijke gedragsbehoeftes (van der Wal et al., 2011),
 - Enquête informatie over diersoorten, aantallen dieren en beschikbare ruimte per gehouden dier in Nederland, wetenschappelijke informatie over gedrag en welzijn van de gehouden soorten, bibliografische informatie geleverd door stakeholders en houders,

 LIVESTOCK RESEARCH WAGENINGEN UR	Documentcode	FOR-10005
	Datum vrijgave	14-jul-11
	Versie	4
	Printdatum	25-jun-13

informatie over de welzijnsrisico's, veterinaire informatie en informatie over gevaar, domesticatie, zoonosen en wettelijke zaken (nog te rapporteren).

b. Belang van gedragsbehoeften, welzijnsrisico's

De informatie onder punt a moet geïntegreerd worden tot een voorlopig WUR advies voor plaatsing of niet plaatsing op de positieflijst voor zoogdieren. Daarvoor worden de volgende acties ondernomen m.b.t. de database:

De database wordt zo opgezet dat hij bestaat uit 2 symmetrische afdelingen over literatuur van de diersoort als wild dier en over de literatuur van de diersoort als gezelschapsdier (zie figuur 1). Elk deel bestaat uit 12 subcriteria (9 gedragscriteria, en welzijn, gezondheid en mens). Deze structuur kan in de toekomst nog uitgebreid worden met 2 afdelingen, namelijk het gemeten gedrag als gezelschapsdier en gemeten welzijn als gezelschapsdier. Deze informatie zal dan via nader onderzoek verkregen moeten worden. In de Enquête is getracht enig inzicht in de mogelijkheden hiervan te krijgen via een enquêtevraag. Vergelijkbaar met activiteiten gebaseerd op hoge gedragsbehoeften uit de QuickScan zijn hoge gedragsbehoeften en de welzijnsrisico's door experts geschat. Bij een voldoende gevulde database kunnen en zullen de scores op subcriteria binnen en tussen de afdelingen wild dier en gezelschapsdier kwantitatief gecorreleerd worden. Het zoeken van relaties tussen de verschillende subcriteria zal inzicht verschaffen in bestaande relaties, die voorspellende waarde dus een causaal verband tussen subcriteria leggen. Gedacht moet bijv. worden aan hoge gedragsbehoeftes aan migratie die correleren met het optreden van stereotypieën (Mason, 2010). Kwetsbaarheid van het welzijn van het wilde dier kan voorspellend zijn voor gedrag- en welzijnsproblemen als gezelschapsdier. Bij de start is het uitgangspunt van het model dat hoge gedragsbehoeften hoge welzijnsrisico's opleveren. Vergelijking tussen de gedragsbehoeften van de wilde diersoort en de gevonden gedragsbehoeften van de diersoort als gezelschapsdier zal inzicht verschaffen in hoeverre natuurlijke gedragsbehoeften voorspellend zijn voor die van het gezelschapsdier. Vergelijking tussen de gedragsbehoeften en de gevonden welzijnsrisico's zullen per diersoort en per subcriterium hierover verder een uitslag geven (bevestiging, tegenstelling of gebrek aan informatie). Volgens het Andibel arrest zijn welzijnsrisico's leidend, zodat de voorgestelde vergelijking een eenduidig welzijnsrisico per subcriterium oplevert. Vervolgens wordt de in de QuickScan voorgestelde methode van integratie gebruikt (Gemiddelde welzijnsrisico > 2.5) om de welzijnsrisico's per criterium te bepalen. Het voorstel is om op basis van de subcriteria 4 welzijnsrisico's te bepalen, nl. gebaseerd op gedrag (integratie van de 9 gedragscriteria, zoals in de QuickScan), welzijn, gezondheid en de mens (i.e. de mens-dier interactie, waaronder domesticatieaspecten). Hierbij moet een goede weging van informatie uit de natuurlijke situatie en de situatie als gezelschapsdier gezocht worden. Om te beginnen worden beiden even zwaar gewogen in het te ontwikkelen model. Integratie van deze 4 parameters kan in eerste instantie een optelling zijn en levert een integrale welzijnsindicatie op.

c. Ruimterisico en Informatie risico

In de literatuur bepaalt de grootte van het dier mede het welzijnsrisico van een diersoort. Vanwege bestaande twijfels aan de relevantie hiervan wordt een kort literatuuronderzoek gedaan. Op grond van de uitkomsten daarvan wordt besloten Ruimterisico wel of niet op te nemen in het model. Een mogelijk gebruik van deze parameter kan gebaseerd zijn op minimumeisen van ruimte voor diersoorten, - zoals in vele wetgeving van landen opgenomen - afgezet tegen de opgegeven ruimte die diersoorten krijgen in Nederland (gegevens uit de enquête). Deze gegevens zullen later gevalideerd moet worden (bijv. gebaseerd op meegeleverde foto's). De ratio beschikbare ruimte bij particulier gedeeld door de minimum ruimtebehoefte in zoo kan als potentiële maat voor Ruimterisico dienen. Deze maat kan een plaats in het model krijgen zoals de welzijnsrisico's onder b (zie figuur 1 voor de mogelijke plaatsing van Ruimterisico).

In de QuickScan is een berekening van Informatierisico voorgesteld uitgaande van het feit dat een particulier een dier kan houden zonder welzijnsrisico, gebaseerd op informatie verkregen van Internet etc. Als er geen informatie van gedragsbehoeften en welzijnsrisico's voorhanden is, loopt de diersoort een welzijnsrisico gebaseerd op gebrek aan informatie. De inschatting van dit risico moet gebaseerd zijn op betrouwbare wetenschappelijk gegevens of op het voorzorgbeginsel als gevaar waarschijnlijk is, maar informatie ontbreekt. Gebaseerd op wetenschappelijke literatuur (Scopus, Web of Science) aangevuld met informatie uit de praktijk uit de Enquête van dit project kan een Informatierisico berekend worden. Deze parameter zal van belang zijn om

 LIVESTOCK RESEARCH WAGENINGEN UR	Documentcode	FOR-10005
	Datum vrijgave	14-jul-11
	Versie	4
	Printdatum	25-jun-13

publicatie van relevante wetenschappelijke en andere informatie over een diersoort te stimuleren. Het kan ook een rol spelen zoals in de QuickScan in het te ontwikkelen Model. Dit zal in overleg bekeken worden.

d. **Belang van additionele zaken**

Vervolgens zijn er een aantal zaken die meegewogen worden, die in eerste instantie een hiërarchische plaats innemen boven de integrale welzijnsindicatie, nl. productiedier, mate van domesticatie, gevaar voor de mens, gevaar voor de lokale fauna, wettelijke eisen en beperkingen. Hoewel deze parameters formeel in de finale fase van de beoordeling een rol spelen, zal dit in verband met de efficiëntie voorlopig omgedraaid worden. Dieren waarvan wat betreft bovengenoemde parameters op voorhand vaststaat dat ze wel (of niet) op de Positieflijst voor zoogdieren komen te staan worden niet onderzocht op gedragsbehoeften en welzijnsrisico's. Dat neemt niet weg dat voor de complete functionering van het model deze data op termijn wel een rol spelen, bijv. om de relatie tussen gedragsbehoeften en welzijnsrisico's voor dieren te berekenen ter validering van het model en de rol van natuurlijke gedragsbehoeften.

e. **Pet Suitability Index**

Voor het model is het van groot belang te weten of diersoorten wild, gedomesticeerd, een kweekvorm of een hybride zijn. Vooralnog is ervan uit gegaan dat kweekvorm en hybriden bij zoogdieren geen grote rol spelen. Het is wel belangrijk onderscheid te maken tussen wilde en gedomesticeerde vormen. Sommige wilde soorten mogen niet uit de natuur worden gehaald, maar kweekvormen mogen wel gehouden worden. De wilde en de kweekvorm moeten dan beiden apart behandeld worden in de systematiek/database. Deze zullen in de database als verschillende soorten behandeld worden. Voor het bepalen of een diersoort gedomesticeerd is of niet is er in de literatuur niet veel houvast te vinden, zeker niet voor de vele soorten die kandidaat zijn voor plaatsing op een positieflijst. Een genetische of historische analyse ligt het meest voor de hand, zoals de duur dat een diersoort in de buurt van de mens gehouden wordt. Vaak hebben diersoorten eigenschappen die ze meer of minder geschikt maken voor domesticatie; soorten kunnen zgn. pre-adaptatie (of beter exaptatie) vertonen. Hale (1962) heeft de eigenschappen die gunstig of juist ongunstig voor domesticatie zijn op een rijtje gezet. Voor veel dieren die als gezelschapsdier gehouden worden is het niet nodig of gewenst dat ze gedomesticeerd worden. Wel is het belangrijk om te weten of wilde diersoorten de mogelijkheid hebben zich aan de mensomgeving aan te passen. Voorgesteld wordt om gebaseerd op de door Hale geformuleerde eigenschappen een Pet Suitability Index te definiëren. Onderzoek per diersoort kan door combinatie van scores op de gunstige en ongunstige eigenschappen een Pet Suitability Index geven, die aangeeft of diersoorten goed of niet goed in de buurt van mensen in een beperkte ruimte kunnen leven (zie Tabel 1). Onderzoek naar de Pet Suitability Index kan een rol spelen bij het bepalen van de geschiktheid van een diersoort als gezelschapsdier.

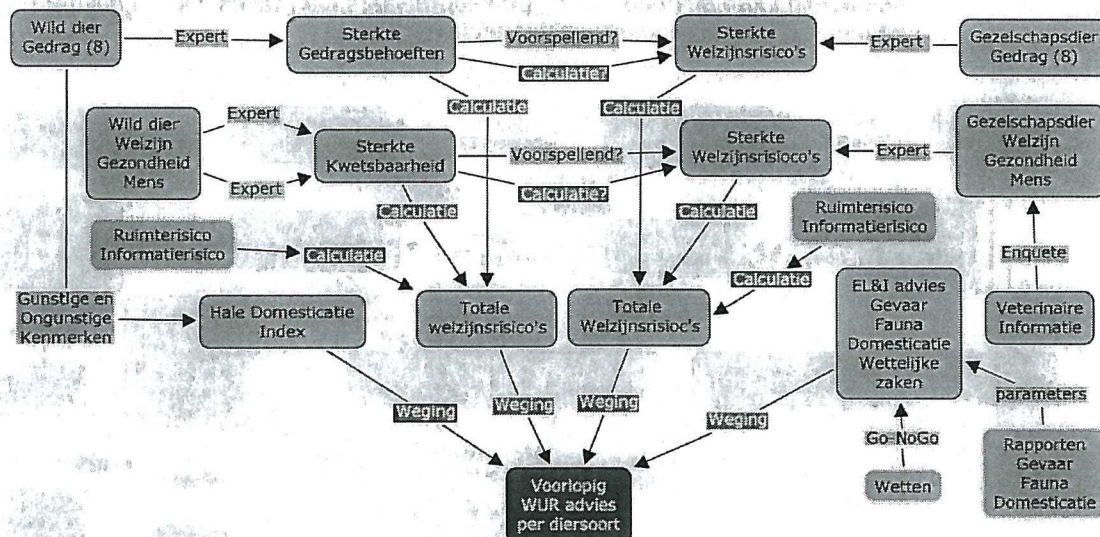
Tabel 1. Bepaling van 'Pet Suitability Index' bij het paard (Koene, pers. comm.) gebaseerd op gunstige en ongunstige eigenschappen voor domesticatie, zoals in eerste instantie door Hale (1962) geformuleerd.

Horse	Favourable characteristics	Yes	No	?	Unfavourable characteristics	Yes	No	?
Social structure of populations	Dominance hierarchy	1			Territoriality		1	
Social structure of populations	Large gregarious social groups	1			Family groups important	1		
Social structure of populations	Males affiliated with social group	1	1		Males typically live in separate groups	1		
Intra- and interspecies aggressive behaviour	Nonaggressive	1			Naturally aggressive		1	
Sexual behaviour	Promiscuous matings	1			Form pair bonds prior to mating		1	
Sexual behaviour	Males dominate females	1			Females dominate males /males appease females	1		
Sexual behaviour	Male initiated	1			Female initiated		1	
Sexual behaviour	Sexual signals provided by movements or posture	1			Sexual signals provided by colour marking or morphology		1	
Parental behaviour	Precocial young	1			Altricial young		1	
Parental behaviour	Young easily separated from parents	1			Prolonged period of parental care	1		
Response to humans	Tameable/readily habituated	1			Difficult to tame	1		
Response to humans	Short flight distance from man	1	1		Long flight distance from man	1		
Response to humans	Nonaggressive towards humans	1			Aggressive towards humans		1	
Response to humans	Readily controlled	1			Difficult to control			
Response to humans	May solicit attention	1			Independent/avoids attention			
Temperament	Limited sensitivity to changes in the environment	1	1		Highly sensitive to changes in the environment	1		
Locomotor activity and habitat choice	Limited agility	1			Highly agile/difficult to contain or to restrain			
Locomotor activity and habitat choice	Small home ranges	1	1		Requires large home range	1		
Locomotor activity and habitat choice	Wide environmental tolerance	1			Narrow environmental tolerance		1	
Locomotor activity and habitat choice	Nonshelter seeking	1			Shelter seeking		1	
Feeding behaviour	Generalist feeder or omnivorous	1			Specialized dietary preferences/requirements		1	

Scores: Pet/Wild Index = Pet Suitability Index = 27/40 17 / 5 / 0 8 / 10 / 0
0.68

f. Modelering en voorlopig WUR advies (prioritering en hiërarchie)

De stappen om via een model tot een voorlopig advies te komen staan in figuur 1. In dit schema wordt onderscheid gemaakt tussen vaste onderdelen en flexibele onderdelen. In eerste instantie worden de relaties tussen parameters en de waarde van de parameters ingesteld door WUR. In overleg met EL&I kunnen een aantal relaties anders ingesteld worden. De overwegingen om dergelijke veranderingen aan te brengen moeten transparant en beargumenteerd beschreven worden. De uitkomst bestaat uit een index per diersoort, die de geschiktheid om een dier als gezelschapsdier te houden aangeeft. Door een beargumenteerde keuze kan op deze schaal een scheiding tussen wel of niet geschikte diersoorten gegeven worden. De geschikte zoogdiersoorten komen op de positieflijst..

Figuur 1. Stroomdiagram van de activiteiten om tot een voorlopig WUR advies (blauw) voor wel/niet plaatsing op een positieflijst voor zoogdieren te komen. In het groen staan gegevens m.b.t. literatuur, kennis en expertise van de diersoort in het wild. In het oranje staan gegevens m.b.t. literatuur, enquête, expertise, rapporten en wetgeving van de diersoort als gezelschapsdier. In het blauw staan berekeningen (calculaties) en weging van parameters en factoren die onderdeel van het door WUR gemaakt model om tot advies te komen.

2. Bepaling advies door stakeholdergroepen

De instellingen van de parameters in de Vernieuwde Systematiek worden door WUR gedaan en transparant en zo objectief mogelijk beargumenteerd. Een andere grondhouding kan een andere inschatting van parameters tot gevolg hebben. Het uitgangspunt "ik wil geen dieren houden, en als diersoorten worden gehouden moeten ze maximaal welzijn hebben" geeft andere instellingen van parameters dan "ik leef van de handel in gezelschapsdieren en diersoorten moeten in ieder geval een minimum gegarandeerd welzijn hebben".

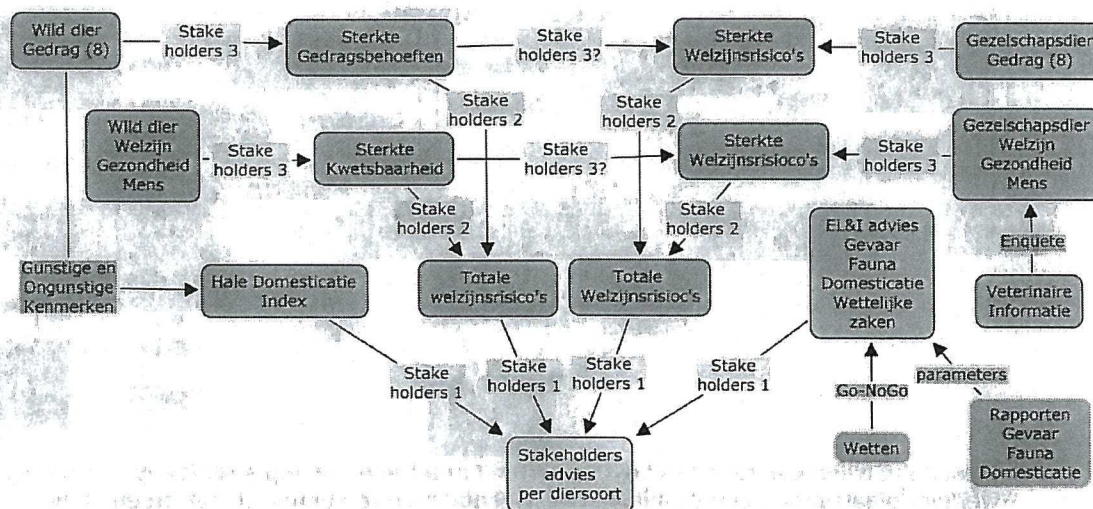
a. Scenario's

De volgende activiteiten worden ontplooid om dergelijke verschillende benaderingen in de model parameters vast te leggen. Er zijn 3 mogelijkheden om op objectieve wijze de verschillen in benaderingen van de verschillende stakeholders in parameters vast te leggen, namelijk

Scenario 1) de eindbeoordeling van de stakeholders voor de diersoorten vast te leggen en deze beoordelingen met het WUR advies te vergelijken (figuur 2: stakeholders 1). Dit is simpel en kost weinig tijd, maar geeft nauwelijks betrokkenheid van de stakeholders, maar geeft wel de grondhouding van de verschillende stakeholders exact weer (2x2 tabellen).

Scenario 2) de eindbeoordeling onder 1 en de genomen stappen in het model te laten beoordelen (figuur 2: stakeholders 2 en stakeholders 3). In het ontworpen rekenmodel worden de geschatte gedragsbehoeften en welzijnsrisico's rekenkundig geïntegreerd. De verschillende stappen kunnen bij dit scenario beoordeeld worden zoals in de QuickScan eerder gebeurd is. Op basis van een grafische weergave van de hoogte van gedragsbehoeftes en welzijnsrisico's wordt een oordeel van de beoordelaar gevraagd. Deze beoordeling wordt vastgelegd in de database en levert een wegingsparameter per stakeholder op door het gemiddelde te nemen van de 10-20 beoordelaars per stakeholder.

Scenario 3) de stappen onder 2 en de gedragsbehoeften en welzijnsrisico's per gevonden bevinding van elke diersoort te laten beoordelen (figuur 2: stakeholders 1, stakeholders 2 en stakeholders 3). In de systematiek worden gedragsbehoeften, welzijn en gezondheid en de mens-dier relatie als wild dier en gezelschapsdier beoordeeld op hun relatieve waarde. Bij het voorlopige WUR advies wordt dit gedaan door een 10-tal experts (in de praktijk door 3) op het gedrag en welzijn van diersoorten als wild dier en als gezelschapsdier. Deze beoordeling kan ook door de 10-20 beoordelaars per stakeholder uitgevoerd worden. Dit vergt een aanzienlijke tijdinvestering.

Figuur 2. Stroomdiagram van de activiteiten om tot een geschat advies per stakeholder te komen (Stakeholders advies voor wel/niet plaatsing op een positieflijst voor zoogdieren). In het groen staan gegevens m.b.t. literatuur, kennis en expertise van de diersoort in het wild. In het oranje staan gegevens m.b.t. literatuur, enquête, expertise, rapporten en wetgeving van de diersoort als gezelschapsdier. In het geel staan de beoordeling (schatting) van stakeholders van gedragsbehoeften en welzijnsrisico's (Stakeholders 3), van de relaties met

	Documentcode	FOR-10005
	Datum vrijgave	14-jul-11
	Versie	4
	Printdatum	25-jun-13

totale welzijnsrisico's (Stakeholders 2) en van de beoordeling voor wel of niet plaatsing op de positieflijst (Stakeholders 1).

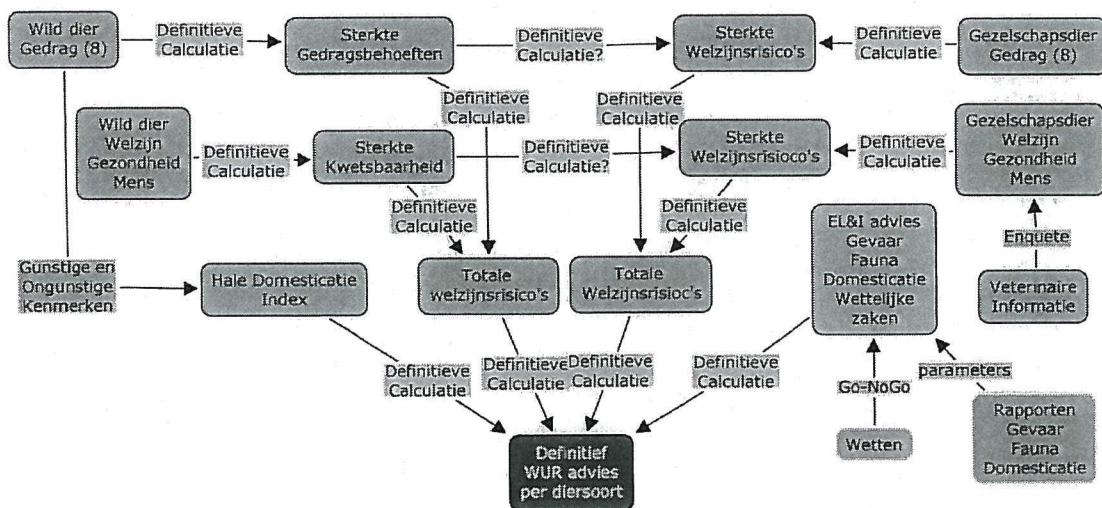
Op deze 3 scenario's kan nog gevarieerd worden door verschillende hoeveelheden informatie te verstrekken aan de beoordelaar bij het invullen van de beoordeling. Er zijn grote verschillen in de gevraagde tijdsinvestering voor de 3 verschillende scenario's. In de 4^e fase van het project is medewerking van de stakeholders gevraagd om 10-20 vertegenwoordigers te leveren om in deze fase het model te evalueren. Alle stakeholders zijn daarmee akkoord gegaan. Hierdoor zullen 120-240 beoordelaars van het systeem meedoen.

De via bovenstaande enquête methode verkregen informatie kan gebruikt worden om vergelijkingen in grondhouding ten opzichten van de informatie over diersoorten statistisch te maken. Het kan ook gebruikt worden om een nieuwe inschatting van parameter instellingen in het model te maken. Hiertoe moet wel een transparante en zo objectief mogelijke redenering op schrift gesteld worden. Vervolgens kunnen deze parameters in fase 3 gebruikt worden.

In overleg met EL&I is besloten om bij de bepaling van het advies door de stakeholder-groepen uit te gaan van scenario 2. Daarmee is dit scenario als basis genomen voor de uit te voeren activiteiten en de daaruit voortvloeiende projectbegroting.

3. Definitief WUR advies voor de Positieflijst van Zoogdieren

Op grond van informatie (data) verzameld van de stakeholders kunnen parameters zo nodig anders ingesteld worden. Bijv. instelling van het gemiddelde van de stakeholders in plaats van instelling volgens WUR advies op basis van EL&I advies. De overwegingen om dergelijke veranderingen aan te brengen moeten transparant en beargumenteerd beschreven worden. De uitkomst bestaat uit een index per diersoort, die de geschiktheid om een dier als gezelschapsdier te houden aangeeft. Door een beargumenteerde keuze kan op deze schaal een scheiding tussen wel of niet geschikte diersoorten gegeven worden. De geschikte zoogdiersoorten komen op de positieflijst. Dit wordt het definitieve WUR advies voor wel of niet plaatsing (Figuur 3).

Figuur 3. Stroomdiagram van de activiteiten om tot een definitief WUR advies te komen. In het paars staan de berekening en wegingen van het voorlopige WUR advies, die aangepast zijn aan de uitkomsten en adviezen van de stakeholders (figuur 2 met de gele vakjes), wanneer dat transparant en helder beargumenteerd kon worden. In het groen staan gegevens m.b.t. literatuur, kennis en expertise van de diersoort in het wild. In het oranje staan gegevens m.b.t. literatuur, enquête, expertise, rapporten en wetgeving van de diersoort als gezelschapsdier.

 LIVESTOCK RESEARCH WAGENINGEN UR	Documentcode	FOR-10005
	Datum vrijgave	14-jul-11
	Versie	4
	Printdatum	25-jun-13

4. Beheeraspecten

a. Projectorganisatie

- Interne project groep
 Samenstelling (taken): (project organisatie en rapportage), (project organisatie, wetenschappelijke aspecten en rapportage), (vastlegging en evaluatie informatie)

- Externe overleggroep

Samenstelling:

(Wageningen UR Livestock Research)

Taken: Overleg voortgang project, inhoudelijke afstemming projectuitvoering, benaderen stakeholders voor evaluatie

b. Planning

Voorlopige WUR Adviezen: 1 mei – 15 juni 2012

- Implementatie systematiek
- Uitvoering eindbeoordeling/advies voor 80 diersoorten
- Rapportage

Adviezen door stakeholder groepen: 15 juni – 15 september 2012

- Implementatie evaluatie procedure
- Uitvoering evaluatieprocedure
- Rapportage

Definitieve WUR Adviezen: 15 september – 30 september 2012

- Vaststellen parameters
- Eindrapportage

 LIVESTOCK RESEARCH WAGENINGEN UR	Documentcode	FOR-10005
	Datum vrijgave	14-jul-11
	Versie	4
	Printdatum	25-jun-13

c. *Kosten op basis van scenario 2 (exclusief BTW)*

Kosten personeel (WUR)	
- Bepaling voorlopige WUR adviezen voor 80 diersoorten	€
- Adviezen stakeholders voor 80 diersoorten	€
- Bepaling definitief WUR adviezen voor 80 diersoorten	€
- Projectleiding en rapportage	€
Kosten materieel	€
Kosten derden	€
Reiskosten	€

Totaal kosten (excl. BTW)	€ 103.352,-

5. Communicatie

Het project heeft een vertrouwelijk karakter vanwege de hoge maatschappelijke gevoeligheid en een grote politieke relevantie. Er zal niet anders dan in nauwe afstemming met EL&I over de resultaten van het project worden gecommuniceerd, waarbij de afspraken tussen DLO en EL&I dienaangaande worden gerespecteerd.

 LIVESTOCK RESEARCH WAGENINGEN UR	Documentcode	FOR-10005
	Datum vrijgave	14-jul-11
	Versie	4
	Printdatum	25-jun-13

6. Begroting

1907-08
1908-09
1909-10

1910-11
1911-12

1912-13

